

УДК 81'25:811.511.141

**Кордонець О. А.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри філології,
Закарпатський угорський університет ім. Ференца Ракоці II**

**Форкош-Кордонець Г. О.,
викладач кафедри філології,
Вищий фаховий коледж
Закарпатського угорського університету ім. Ференца Ракоці II**

**ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ
ТЕКСТІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ
З УГОРСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ**

Юридична термінологія є одним із важливих розділів галузевих терміносистем, оскільки правова термінологія використовується не

тільки правниками під час здійснення професійної діяльності, але і в інших сферах суспільного життя практично усіма громадянами. На сучасному етапі глобалізації та інтеграції нашої країни у різні світові системи якісний і правильний переклад юридичної документації є вкрай важливим та актуальним.

На сьогодні в Україні існує чимало досліджень, присвячених питанням перекладу юридичних текстів із більш поширених мов (англійська, німецька, французька тощо), але зовсім мало уваги приділяється аспектам перекладу правничої термінології з рідкісних мов, наприклад таких, як угорська мова.

Актуальність питання перекладу юридичних текстів кримінально-правового характеру з угорської мови на українську мову зумовлено тим, що в умовах глобалізації стрімко розвивається співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю, розслідування злочинів, виявлення та притягнення до відповідальності винних, незалежно від місця їх перебування та місця вчинення кримінального правопорушення, співробітництво в рамках міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях. На сьогодні маємо ухвалений 13 квітня 2012 року Кримінальний процесуальний кодекс України, а також низку підписаних міжнародних договорів про надання правової допомоги в кримінальних провадженнях, тому можемо стверджувати, що наше законодавство містить досить ґрунтовно регульований порядок взаємодії між правоохоронними органами Угорщини та України. Наприклад, за даними Прокуратури Угорщини у 2022 році укладено угоду з правоохоронними органами України про попередження та розкриття злочинів у сфері легалізації (відмивання) доходів та в інших питаннях. Відповідно до звіту Генерального Прокурора Угорщини за 2024 рік, найінтенсивніша співпраця у рамках міжнародної правової допомоги серед третіх країн була з Сербією, Україною та США [1, с. 102]. У рамках такої співпраці виникає потреба в перекладі процесуальних документів (прохання, протоколи допиту, письмові докази, повідомлення про підозру тощо) з угорської мови на українську мову, а також у зворотному порядку.

Згідно з традиційним розумінням під юридичним текстом маємо на увазі тексти матеріального права (правових норм), мови юридичної практики та застосування правових норм та юридичної науки, які можуть бути доповнені виразами, що використовуються в юридичній освіті та засобах масової інформації. Характерною рисою юридичної термінології є її прив'язаність до певної системи, що можна тлумачити двоюко: з одного боку, в існуванні національних правових інститутів, пов'язаних із державним будівництвом, суспільством і традиціями, які

характеризуються специфікою певної країни а з іншого боку, це прив'язаність до певної правової системи. Специфіка країни може проявлятися в тому, що одні й ті ж поняття називаються по-різному в різних країнах (наприклад, еквівалентом реєстру компаній в Угорщині є «Cégbíróság», а в Україні це – Єдиний державний реєстр юридичних осіб), а також у тому, що певне поняття взагалі не зустрічається в іншій державі. Наприклад, поняття «terhelt» з угорського кримінального права не має відповідника в українській мові, і його зміст можна передати описово, як «особа, щодо якої відкрите кримінальне провадження». Також в українській термінології кримінального права невідомий термін «rótmagánvádoló», який існує в угорському кримінальному законодавстві.

Крім того, що деякі юридичні терміни кримінального права Угорщини взагалі не мають відповідника в юридичній термінології України, також слід зауважити, що певні інститути кримінального права Угорщини побудовані інакше, ніж у вітчизняному законодавстві. Наприклад, система судів загальної та спеціальної юрисдикції не відповідають судовій системі України. Ще одним яскравим прикладом можуть бути види запобіжних заходів за кримінальним правом Угорщини, які також відрізняються від української системи.

Слід зауважити, що крім цього труднощі при перекладі текстів юридичної тематики з угорської мови на українську полягають у тому, що структура правових документів і звичаєвий порядок викладу та оформлення їхнього тексту відрізняється від усталеного в Україні. Наприклад, резолютивна частина вироку суду в Угорщині міститься на початку документа, а в українській юридичній практиці – традиційно в кінці документа.

Таким чином, з метою уникнення помилок при перекладі юридичних текстів кримінально-правового характеру з угорської на українську мову необхідно враховувати такі особливості, як використання різних термінів для позначення тих самих понять; відсутність відповідних термінів і понять у мові, на яку здійснюється переклад; відмінності правових систем, а також різна структура та традиція оформлення й побудови правових текстів. Усе це вимагає ретельної роботи перекладача та його близького знайомства з кримінально-правовим законодавством обох країн. Вважаємо, що укладення перекладного словника юридичної кримінальної термінології під егідою відповідних наукових установ дозволило б подолати частину труднощів, розглянутих у цій публікації.

Література

1. Бойко І. В. Особливості перекладу юридичних документів та їх оформлення. *Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 2015 р. / НТУУ «КПІ». К. : Кафедра. С. 109–110.
2. Дуднік Г., Оришич Д. Проблеми перекладу юридичної лексики й термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. : Філологія. 2019. № 43 (5). С. 56–58.
3. Циганюк В. М. Мовні та культурні виклики при перекладі юридичних текстів. *Філологічний дискурс*. 2023. С. 30–42.
4. A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2024. évi tevékenységéről. 147 old. URL : <https://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2025/08/orszaggyulesi-beszamolo-az-ugyeszseg-2024-i-tevekenysegről.pdf> (дата звернення 19.10.2025).
5. Balogh Dorka Szövegtípusok és műfajok a jogi fordításban. *Magyar Jogi Nyelv*. 2019. № II/2. Old. 10–18.
6. Novák Barnabás Jogi dokumentumok terminológiájának fordítási kérdései: Magyarország Alaptörvénye. *Glossa Iuridica*. 2014. № I/1. Old. 60–73.
7. Terminológiastratégia és jogi alapterminusok a szomszédos országok nyelvén / [szerk. Tamás Dóra Mária, Szoták Szilvia]. Veszprém : OOK-Press Kft., 2021. 384 old.